

Checklista rådgivning 14U

Denna checklista är främst tänkt som ett stöd under själva fältbesöket. Den är tänkt att användas i bedömningen av dikets status, utseende och problematik. Här finns exempel på vilka problem du kan stöta på, och förslag på generella åtgärder. Checklistan kan också vara en hjälp att sammanfatta vilka åtgärder som behöver vidtas och vilka juridiska frågor man bör ta i beaktande.

Var tydlig i rådgivningsbrevet med att identifiera vilka problem som lantbrukaren själv berättat om, samt vilka problem som gick att se vid själva fältbesöket. Tänk också på att det vid fältbesöket endast ges en ögonblicksbild – ett flöde, ett vattenstånd med mera och det bör kopplas till rådande väderförhållanden. Fråga gärna lantbrukarna om hur vädret har varit och vad som brukar vara normala vattennivåer i diket.

Ansvar för underhåll	Ja	Nej	Hur ser det ut?	Förslag till åtgärd /att tänka på
Enskilt dike - ligger den aktuella dikessträckan bara på egen fastighet?			Om diket delas med annan fastighet så är underhållsansvaret också delat. Ofta baserar man ansvaret efter den sträcka var och en äger. Andra överenskommelser kan göras.	
Eller är diket samfällt, dvs ägs gemensamt?			Diket ägs gemensamt, och ansvaret för underhåll hanteras i de flesta fall av en styrelse. Finns ingen bör man aktivera samfälligheten.	
Nya vattenanläggningar			Om en fördjupning gjorts eller en sträcka kulverterats så är förändringen en ny vattenanläggning. I många fall tar samfälligheten ansvaret. Kulverteringar av delsträckor kan ha utförts av fastighetsägaren och då är det dennes anläggning.	

Öppet dike	Ja	Nej	Hur ser det ut?	Förslag till åtgärd /att tänka på
Behöver diket underhållas?			När gjordes underhållsåtgärder senast?	
Igenväxning av sly och annan vegetation?			Om möjligt välj en skonsam underhållsmetod t ex klippskopa eller släntklippare som kan klippa så att endast en låg vegetation kvarstår.	
Sedimentansamlingar?			Finns det särskilda platser där sedimentbankar ansamlats. Går det att utröna källan till dessa för att eventuellt förebygga erosion? Välj sektioner där sedimentlagret mäts in i ett par punkter.	
Rasbenägen jord och kantras längs med diket?			Vad består jordarten av? Finns det sträckor av mulljord, silt- och sandjordar? På dessa platser är det viktigt att gräs och örter får utveckla rötter som stabiliserar slänterna.	
Breda bottnar och branta kanter?			Ge råd om att det är viktigt att inte gräva för brett i bottnen då slänternas stabilitet förstörs.	
Finns det dämmande föremål nedströms?			Finns det nedfallna träd, stenar eller andra föremål nedströms som dämmer? Dessa måste tas bort. Det kanske finns högvattenmärke på slänten?	

<p>Har diket viktiga naturvärden?</p>		<p>Informera om skyldigheter att anmäla underhåll till länsstyrelsen om fisk kan skadas.</p> <p>Informera om krav på dispens från artskyddet vid underhåll. Dispens söks hos länsstyrelsen.</p> <p>Natura 2000, naturreservat eller liknande område. Läs i avtal eller fråga länsstyrelsen. Främst krav på tidpunkt och andra försiktighetsåtgärder.</p>	
<p>Potentiellt och aktivt sura sulfatjordar</p> <p><i>(Dessa jordar förekommer främst i låglänta områden under högsta kustlinjen. De har ofta grå eller svart färg och är vanliga längs Norrlandskusten, men finns även längre söderut till exempel i Mälardalen och längs kusten i sydöstra Sverige.)</i></p>		<p>När marken torrläggs (genom dikning eller naturligt genom landhöjning) oxiderar järn och sulfid vilket gör att pH sjunker. Genom sitt låga pH-värde kan de tidvis läcka metaller och orsaka försurning i närliggande vattendrag, vilket kan skada fisk och andra vattenlevande organismer.</p> <p>Vid underhåll av diken på dessa jordar bör man vara extra försiktig. Till exempel välja en lämplig tidpunkt på året och ta en del av sträckan i taget.</p> <p>Planerar du gräva upp potentiellt surt sulfajordsmaterial bör du kontakta kommunen för att få råd och anvisningar för hur rensmassor ska hanteras.</p> <p>Om du måste göra ett underhåll så kontakta kommunen för att få råd och anvisningar för hur rensmassor från sura sulfatjordar ska hanteras.</p>	

Hur ser utloppen från täckdikningen ut?		Är utloppen hela? Verkar det finns erosionsproblem vid utloppet eller på motstående sida? Är täckdikningsögonen markerade ?	
Hur ligger botten mot utlopp av täckdikning (ca 30 cm över botten)?		Observera dock att tillståndsgivet djup gäller, alternativt fördjupning som skett innan 1 juli 1986.	
Trummor		Ansvar för trummor och underhåll av dem ligger på väghållaren – Trafikverket, kommunen eller en vägsamfällighet.	
Planera underhåll		Diskutera hur underhållet kan planeras, till exempel i delsträckor. Det är viktigt att dokumentera eventuella problem och åtgärder. Titta över utlopp årligen. Vilka metoder är lämpliga?	

Täckt dike,	Ja	Nej	Hur ser det ut?	Förslag till åtgärd /att tänka på
Hur gammal är ledningen?			Är det dags att byta ut ledningen? Kan man på marken se var ledning går? Vilket material består den av?	
Finns det något som hindrar åtkomsten till ledningen?			Träd byggnader över eller nära ledningen kan försvåra och förhindra underhåll. Trädens rötter växer in i ledningen och försämrar funktionen.	
Finns det brunnar längs med ledningen på lantbrukarens mark?			Kontrollera in och utgående ledningar från brunnar. Kontrollera förekomst av sediment	
Har brunnar grävts ner?			Detta kan försvåra underhåll.	
Har det funnits svackdike över ledningen som med tiden försvunnit?			Istället för att gräva ner en större ledning gjorde man ibland ett litet dike över ledningen som kunde ta de högre flödena.	

Kantdike	Ja	Nej	Hur ser det ut?	Förslag till åtgärd /att tänka på
Finns det kantdike?			Är vanligt i fältkanter mot skog, betesmarker, bebyggelse eller vägar. Funktionen är att hålla odlingsmarken fri från översvämning och försumpning genom att leda bort ytvatten från omkringliggande mark. På samma sätt kan de också skära av grundvatten som kommer från omkringliggande höjder.	
Behöver diket underhållas?			I normalfallet är ett kantdike cirka 60 centimeter djupt. Börjar diket kapacitet försämrats av till exempel förnaansamling, igenväxning eller nedtrampade kanter?	
Behöver intagsbrunnar och stensilar underhållas?			I diken kan det också finnas intagsbrunnar och stensilar. Se till att dessa är hela, fria från jord, löv och sly.	

